

Wiesław Przygoda

"Mistagogia w duszpasterstwie KOścioła : studium pastoralnoteologiczne", Mieczysław Polak, Poznań 2012 : [recenzja]

Collectanea Theologica 83/3, 232-234

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

biurokratycznymi nakazami i z niepokojącą lekkością dążą do przekształcenia „świątyni wiedzy” w „fabryki absolwentów”. Ten bolesny, zwłaszcza tu i teraz, problem podnoszony jest przez światlejsze grona, ale w polskiej rzeczywistości A.D. 2013 ich głos zdaje się odbijać od ścian ministerialnych. Byłoby nader pożyteczne, gdyby omawiana publikacja stała się katalizatorem szerszej dyskusji zainteresowanych środowisk na temat tradycji, obecnego stanu i wyzwań stojących nie tylko przed katolickim szkolnictwem wyższym.

Piotr Stawiński, Kraków

Mieczysław POLAK, *Mistagogia w duszpasterstwie Kościoła. Studium pastoralnoteologiczne*, Studia i Materiały 152, Wydział Teologiczny UAM, Poznań 2012, ss. 301.

Mimo nowych impulsów płynących od *Magisterium Ecclesiae* od czasu zakończenia II Soboru Watykańskiego, a zwłaszcza ogłoszonego przez Kongregację Kultu Bożego w 1972 r. *Ordo initiationis christianae adultorum* (*Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych. Dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, Katowice 1988), a także w 1992 r. *Katechizmu Kościoła Katolickiego*, polska teologia pastoralna nie doczekała się dotychczas gruntownego opracowania zagadnienia mistagogicznego wymiaru duszpasterstwa. Wprawdzie problem ten został dostrzeżony i był podjęty przez kilku autorów polskich, ale ich opracowania są wąskoaspektowe i mają rozmiary przeważnie haseł leksyko-graficznych lub niewielkich artykułów w czasopismach albo książkach zbiorowych. Dotychczasowe opracowania ujmują mistagogię najczęściej w kontekście refleksji nad odnową liturgiczną (B. Nadolski, H. J. Sobeczko, S. Cichy, S. Czerwik, Cz. Krakowiak, J. J. Kopeć, W. Świerzawski, S. Araszczuk, R. Pierskała) albo w nurcie refleksji z zakresu teologii duchowości (W. Misztal, W. Zyzak, A. Żądło). Aspekt pastoralnoteologiczny mistagogii był poruszany dotychczas w stopniu marginalnym, najczęściej w refleksji katechetycznej (K. Misiaszek, P. Mąkosa). Toteż książka M. P o l a k a wypełnia ten mało znany w Polsce obszar refleksji naukowej oraz wpisuje się jako wartościowe dopełnienie i uwięźnienie wcześniejszych wycinkowych opracowań.

Dużym walorem recenzowanej książki jest podjęcie refleksji na temat mistagogii w duszpasterstwie na podstawie źródeł biblijnych, patrystycznych, liturgicznych, a także dokumentów Urzędu Nauczycielskiego Kościoła po II Soborze Watykańskim. Mieczysław Polak przeanalizował publikacje tak wybitnych teologów, jak O. Casel, R. Guardini, P. Teilhard de Chardin i K. Rahner odnoszą-

ce się do mistagogii, a także skonsultował wiele niemieckojęzycznych publikacji dotyczących pastoralnoteologicznej recepcji rahnerowskiej koncepcji „nowej mistagogii” oraz duszpasterstwa mistagogicznego. Autor, posługując się wieloma szczegółowymi metodami, a zwłaszcza metodą historyczno-teologiczną, analizy, syntezy, interpretacji tekstu oraz porównawczą, zmierzył się z problemem, który we wstępie wyraził w sposób indykatywny: „Celem prezentowanego studium będzie pastoralnoteologiczna refleksja nad mistagogią w duszpasterstwie Kościoła. Ma ono ukazać miejsce i znaczenie mistagogii w pastoralnej misji Kościoła w przeszłości i obecnie oraz podjąć próbę sformułowania postulatów duszpasterskich inspirowanych mistagogią na przyszłość” (s. 22). Trzeba już na wstępie przyznać, że założony cel rozprawy autor zrealizował z wielkim rozmachem, w sposób wnikliwy i pogłębiony źródłowo, uwzględniając przesłanki historyczne i aktualny kontekst społeczno-kulturowy duszpasterstwa.

Konstrukcja książki jest logiczna i przejrzysta. Składa się ze wstępu, czterech rozbudowanych rozdziałów oraz zakończenia, wykazu skrótów, zestawu bibliografii załącznikowej, streszczenia w języku niemieckim oraz angielskojęzycznego abstraktu. Rozdział pierwszy ma charakter wprowadzający i zawiera refleksję na temat mistagogii w jej historycznym rozwoju. Autor ukazuje przedbiblijne i biblijne korzenie mistagogii oraz jej rozumienie i praktykowanie w starożytności chrześcijańskiej i w czasach nowożytnych. W rozdziale drugim zostały zaprezentowane współczesne ujęcia mistagogii, a mianowicie inspirowana odnową soborową Kościoła mistagogia liturgiczno-katechetyczna i tzw. nowa mistagogia zaproponowana przez K. Rahnera jako owoc jego „zwrotu antropologicznego” w sposobie uprawiania teologii. Rozdział trzeci został poświęcony zagadnieniu praktycznoteologicznej recepcji „nowej mistagogii”. Recepcja ta została przedstawiona w obszarach pedagogiki religijnej, liturgiki, katechetyki oraz teologii pastoralnej. Rozdział czwarty ma charakter finalny i prezentuje zręby nowatorskiej koncepcji duszpasterstwa inspirowanego mistagogią. Wypracowana koncepcja obejmuje duszpasterstwo inspirowane mistagogią w trzech wymiarach: w jego ontologii, kariologii oraz prakseologii.

Wywody swoje autor oparł na skrzętnie przytaczanych źródłach biblijnych, liturgicznych, patrystycznych, a także z dokumentach Kościoła współczesnego. Wśród materiałów wykorzystanych w książce należy odnotować pokaźną liczbę cytowanych publikacji obcojęzycznych, głównie z obszaru krajów języka niemieckiego. Wykazał się dobrą znajomością tego języka i przybliżył polskiemu czytelnikowi poglądy mało znanych w Polsce teologów niemieckich, austriackich oraz szwajcarskich. Obejmujący 32 strony zestaw bibliografii załącznikowej został wykonany poprawnie i wskazuje na bogactwo wykorzystanych w książce źródeł oraz szerokiej literatury przedmiotu. Szczególnie cenne

RECENZJE

w recenzowanej książce jest to, że autor poddał gruntownej analizie wielorakie źródła na temat mistagogii chrześcijańskiej, a konfrontując je z dotychczasową wiedzą zawartą w opracowaniach pastoralnoteologicznych polskich i przede wszystkim zagranicznych autorów, stworzył solidne i pogłębione kompendium wiedzy na temat mistagogicznego wymiaru duszpasterstwa Kościoła. Warto podkreślić, że takie ujęcie misji zbawczej Kościoła bardzo odpowiada aktualnej sytuacji historycznej i społeczno-kulturowej, w jakiej powyższa misja jest realizowana, co przydaje recenzowanemu dziełu walor niezwyklej aktualności.

Do zalet książki należy przejrzystość w układzie i konsekwentne rozwiązanie podjętego problemu naukowego, który domagał się wielokierunkowych analiz i refleksji o charakterze interdyscyplinarnym. Jej układ jest logiczny, spójny i spełnia wymogi pisarstwa naukowego. Jej wartość polega na systematyzacji, świeżości spojrzenia, aktualności analizowanych zagadnień oraz ważkich dla teologii pastoralnej wnioskach. Pogłębione spojrzenie i przejrzystość wyводу naukowego, wyraźna zasada porządkowania materiału badawczego, a także poprawny styl języka to główne walory tego opracowania.

Książka M. Polaka stanowi cenny przyczynek naukowy dla teologii pastoralnej. Czytelnik otrzymuje ciekawą i pogłębioną refleksję na temat współczesnego rozumienia mistagogii chrześcijańskiej oraz sposobów jej wykorzystania w różnych formach działalności duszpasterskiej Kościoła. Stanowi cenny wkład do badań nad współczesnym modelem duszpasterstwa. Synteza ma charakter pionierski i może stanowić zachętę dla innych teologów pastoralnych w Polsce do podjęcia dyskusji na temat współczesnych form działalności zbawczej Kościoła i ich adekwatności do duchowych potrzeb wiernych. Książka jest lekturą godną polecenia studentom wydziałów teologicznych i alumnom wyższych seminariów duchownych. Może okazać się też dużą pomocą w formacji pastoralnej duchowieństwa oraz formacji apostołskiej katolików świeckich.

ks. Wiesław Przygoda, Lublin